

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Jus Naturale & Positivum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

existat, & ad hanc partem dominus habet jus in re, partim non existat, & ad hanc habet jus ad rem, seu tantum adversus personam, ut cogatur satisfacere. Ac propterea admittunt etiam *actiones mixtas*, quæ nimirum sint partim reales partim personales: cujusmodi dicunt esse tres illas, quæ enumerantur *tit. 6. cit. Inst.* & sunt *actio familie Heredis*, quæ petit hæres portionem hereditatis sibi competentem à cohærede, & simul præstationes personales, v. g. compensationem damni emergentis, vel fructuum mala fide consumptorum &c. *Actio communi dividundo*, quæ datur illis, inter quos aliquid ex causa legati, donationis, vel alia quacunq; est commiune: & *actio finium regundorum*, quæ agitur de confusis finibus prædiorum rusticorum, iterum dirigendis & determinandis. Huc etiam adducunt *actionem ad exhibendum*, quæ datur illi, qui habet probabilem suspensionem, equum v. g. vel vestem suam latere apud alium, ut scilicet iste per Judicem cogatur præbere rem inspiciendam. Alii tamen actiones mixtas refugunt. Nobis sufficit intelligere terminos, qui frequenter occurrunt.

6. Sc. 4. Jus proprietatis Reale subdividi in dominium plenum seu perfectum, & in non plenum seu imperfectum. *Dominium perfectum* est jus perfecte disponendi de re citra ullius injuriam: seu est legitima potestas disponendi de re quovis modo possibili, nimirum utendo, alienando, destruendo &c. pro libitu; nisi forte lex obstat, & dispositionem per accidens reddat illicitam vel invalidam. Quæ tamen lex non obstat dominio: modo nulli alteri comperat jus in tali re, dispositionem liberam impediens. *Imperfectum* est quidem jus disponendi de re, at non perfecte, puta vel de rei substantia tantum, uti potest proprietarius & *Dominus directus*, non verò de fructibus ejus; vel vice versa de fructibus & utilitate rei tantum, non verò de substantia & proprietate, uti potest *Dominus utilis*, nempe feudatarius, emphyteuta &c. Species domini imperfecti sunt servitutes omnes, emphyteusis, feudum, libellus, superficies, usus, usufructus, habitatio, & reductivè etiam possessio: quamvis aliqui, forte non male, quasdam ex recitatis speciebus non dominia, sed solum jura realia vocitent, præsertim ultimas.

7. Sc. 5. Jus pro Lege seu Regula justè acceptum dividi in *Jus Naturale & Positivum*; Positivum verò in *Divinum & Humanum*; Humanum rursus in *Jus Gentium, Civile, & Canonicum*, quæ singula nunc explanatum imus. Prius tamen adverte, Jus in l. i. ff. de J. & F. aliud dici Publicum, & aliud Privatum. *Jus Publicum* immediate & principaliter spectat ipsius Reipublicæ statum, & gubernationem, & ideo tractat de Religione, de sacris profanisque Magistratibus, de pace & bello, de fœderibus & induciis, de legationibus, de exercitationibus militaribus & litterariis, & universim de omnibus, quæ immediate concernunt publicam totius communis utilitatem. *Jus Privatum* immediate & principaliter respicit priva-

R. P. Fichler Lib. I.

tam singulorum civium utilitatem, nimirum prospicit Pupillis, Minoribus, Mulieribus, Ecclesiis: dirigit Judicia, Contractus, Successiones &c.

Jus Naturale & Positivum.

Sciendum 1. *Jus Naturale* à multis confundi cum lumine rationis, omnibus hominibus indito: sed melius dicitur esse voluntas Dei necessariò obligantis, intimata nobis per lumen rationis, à Deo auctore Naturæ omnibus insitum: ferè sicut Promulgatio non bene dicitur tota lex humana, sed potius medium, per quod ea innotescit, & ex parte constituitur; ita nobis innotescit voluntas Dei per lumen naturale & dictamen rationis, quo discernimus intrinsecè honestum ab intrinsecè inhonesto, & agnoscimus, aliqua nobis esse *necessariò faciendâ* tanquam honesta, uti sunt colere & amare Deum, honorare parentes, legitimo Magistratui obedire, stare promissis, restituere injustè ablata, & universim facere proximo, quod sibi quisque vult fieri ab illo: aliqua e contra esse *necessariò omittendâ* tanquam inhonestâ, uti sunt blasphemare Deum, pejorare, mentiri, & universim, quod nobis fieri nolumus ab aliis, non facere illis. Atque hoc pacto completur lex Naturalis: & in hac lege Naturali per lumen rationis nobis propolita fundantur præcepta Decalogi. Demum aliqua nobis permitti tanquam *indifferentia* ex se, quæ nec præcipiuntur, nec prohibentur, ut ambulare, ludere &c.

Sc. 2. *Jus Positivum*, quod opponitur Naturali, sic appellari, quòd ultra ea, quæ Jus Naturale præcipit, vel prohibet, vel permittit, aliquid ponat: si Deus aliquid libere superaddat, est *Positivum Divinum*: si homo, est *Positivum Humanum*. In genere sic describi potest: est ordinatio quædam rationis liberâ Dei vel hominum voluntate introducta, vi cujus discernimus bonum à malo, quæ non necessariò & intrinsecè sunt talia, sed ex libera legislatoris dispositione: liberâ, inquam; nam quæ Jure Naturali præcepta vel prohibita sunt, non libere, sed necessariò præcepta vel prohibita sunt, & ipsa istarum rerum natura sibi identificatam habet honestatem vel inhonestatem, exiguntque præcipi vel prohiberi: unde dici solet, ea præcipi vel prohiberi, quia bona sunt vel mala; e contra, quæ Jure Positivo præcepta sunt vel prohibita, dicuntur bona, quia præcepta, & mala, quia prohibita; eò quòd potuissent non præcipi, non prohiberi. Quæ autem nec præcipiuntur nec prohibentur, permittuntur tamen, *Jus Permissivum*, vel *Concessivum* constituunt; sicut reliqua *Præceptivum* vel *Prohibitivum*; nam

Sc. 3. Juris tam Naturalis quàm Positivi præcepta alia esse *Negativa*, quæ nimirum aliquid prohibent tanquam malum, uti: non occides; non comedas carnes in Quadragesima: alia autem *Affirmativa*, quæ nempe aliquid præcipiunt tanquam bonum, uti: honora parentes: confitere peccata tua singulis annis. Præcepta *Negativa* obligant *semper & pro semper*, & implentur per solam actûs prohibiti

A 2

omissio-

omissionem. Affirmativa obligant quidem *semper*, non tamen *pro semper*, sed pro illis tantum circumstantiis, in quibus omisio actus præcepti est mala, nec implentur nisi per actionem positivam, & quidem ordinariè distinctam à voluntate implendi.

10 Dico 1. Jus Naturale homines tantum afficit, non bruta & homines simul. Ita contra veteres Jurisconsultos plerique RR. omnes. Probatur: Jus seu lex supponit creaturam usu rationis præditam, libertate instructam, obligationis & poenæ capacem: sed soli homines, non verò bruta, præditi sunt ratione, libertate &c. *Ma*, inde constat, quia sine usu rationis non agnoscitur vis legis, actiones nostras dirigere intendentis; sine libertate illius, cui præcipitur vel prohibetur, stulte præcipitur vel prohibetur aliquid &c. alias enim & plantis & lapidibus dari præcepta poterunt; cum & istæ creaturæ habeant propensionem & vim naturalem ad propagationem speciei, vel ad certum motum &c. Oppones. Ulpianus in l. i. ff. de f. & f. atque hunc secutus Imperator pr. Inst. de J. N. G. & C. ajunt, *Jus Naturale est, quod Natura omnia animalia docuit; nam Jus istud non humani generis proprium, sed omnium animalium commune est: hinc descendit maris atque femina conjunctio &c.* ergo Jus Naturale afficit etiam bruta. R. hos juris conditores vel in hoc errasse, vel (quæ mitior est censura) locutos esse improprie & Metaphorice, quatenus in brutis aliquam Juris Naturalis umbram conspexerunt: quo sensu brutis etiam adstruitur prudentia, fortitudo, & aliæ virtutes. Hæc interpretatio videtur tenenda tanquam reverentior erga tantos viros.

11 Dico 2. Non solum generalia quædam principia, uti sunt, *declina a malo: fac bonum: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris &c.* spectant ad Jus Naturale, sed etiam omne id in particulari, quod est intrinsecè honestum vel inhonestum, & ex illis generalibus principiis evidenter deducitur, uti sunt, Deum esse colendum, parentes honorandos, non occidendum, non furandum, non adulterandum, non pejerandum &c. Ita contra fat multos Theologos & Jurisconsultos multi præclari DD. cum S. Thoma & Suarez de LL. lib. 2, c. 7, d. n. 2. Ratio est, quia etiam ex principiis illis generalibus evidenter per discursum deducta, sunt talia, ut ea antecederent ad omne Jus Positivum faciendū vel omittendū diceret lumen naturale. Deinde particularia continentur in generalibus: ergo si generalia sunt Juris Naturalis, etiam erunt particularia, ex generalibus evidenter deducta; secundum regulam 147. ff. de R. J. Unde male sentiunt, qui ajunt, Jus Naturale *Præmum* esse immutabile, non verò Jus Naturale *Secundarium*, intelligendo per illud principia generalia, & per istud particularia præcepta, ex illis evidenter tamen deducta, ut statim patebit.

12 Dico 3. Jus Naturale, etiam quoad præcepta particularia, est immutabile, scilicet mutatione vera & proprie dicta: ut adeò nec definire possit ex toto, nec ei per consuetudinem vel dispensationem derogari. *Gibalinus de Scien-*

*tia Canonica l. 3. q. 3. cum S. Th. A. ens. Cajetan. Suar. Molin. ac aliis plurimis & præclarissimis. Dissentit tamen Scotus, Durandus, Felinus. Probatur: Præcepta Juris Naturalis versantur circa ea, quæ habent honestatem vel turpitudinem intrinsecam & essentialē, independentē ab omni libera voluntate Divina vel Humana: ergo circa eadem versantur etiam dictamina rationis nostræ, per quæ proponuntur nobis hæc præcepta: ergo hæc dictamina sunt necessariò & semper vera, consequenter immutabilia per se, cum eorum objectum sit necessariū & immutabile, utpote essentialiter bonum vel malum. Itaque quamdiu manebit idem objectum, debet manere idem dictamen rectæ rationis, & idem judicium. Addidi tamen, *mutatione vera & proprie dicta; nam**

Dico 4. Jus Naturale potest dici mutabile¹³ improprie & indirecte. Sensus est: materia & objectum, circa quod versatur Jus Naturale, per certas circumstantias potest recipere mutationem, v. g. Jus Naturale vult quidem, omnes homines esse liberos, sed seclusis circumstantiis justī belli, in quo victos permittit occidere, consequenter & in captivitatem redigere, ac facere servos: Jus Naturale prohibet quidem occidi hominem, non tamen in iis circumstantiis, in quibus id permittit Deus tanquam supremus dominus vitæ humanæ, vel in quibus occidi oportet malefactorem Reipublicæ noxium, vel in quibus aggressoris occisio est necessaria ad se defendendum: Jus Naturale prohibet quidem actum carnalem extra Matrimonium, in quod vir & femina mutuo consenserunt, plures habere uxores quam unam, res suas auferre alteri; sed solum sub conditione, nisi ille, in cujus dominio sunt humana corpora, & res hominum, dederit facultatem, nimirum Deus, concedendo alicui usum corporis feminae sine hujus consensu in Matrimonium, usum sui corporis in plures uxores, ablationem rerum alienarum, uti concessit Osæ Prophetæ, Patriarchis Antiquæ Legis, & Israëlitis Ægyptios exspoliantibus. Si enim mutentur circumstantiæ, vel ponantur certæ conditiones, mutatur materia & objectum Juris Naturalis: mutatio autem objecti mutatur ipsa Lex, & posita, vel non reperta certa conditione lex non stringit; imò mutata circumstantiæ, & conditiones, faciunt, ut tale objectum vel res nunquam fuerit præcepta vel prohibita, nempe in his circumstantiis, vel sub his conditionibus. Jam sic argumentor: per mutationem improprie & indirectam Juris Naturalis intelligitur illa, quando mutatur materia & objectum Juris Naturalis: sed ista materia mutatis circumstantiis, & positis, vel non positis, certis conditionibus, sub quibus obligat vel non obligat Jus Naturale, mutabilis est & sæpe mutatur: ergo Jus Naturale patitur mutationem improprie & indirectam. Unde etiam non male videntur loqui illi, qui dicunt: Jus Naturale *Absolutum* esse quidem immutabile, non verò *Conditionatum*, sub certis tantum conditionibus obligans vel non obligans. Sed

Sed quando materia Juris Naturalis pendet à certa conditione, quæ auferri possit, & sic mutata materia Jus Naturale mutari? & maxime tunc, quando materia dependet à dominio & potestate Dei, vel hominis. A supremo Dei dominio pendet vita, & res hominum; atque ideo potest dare licentiam & illam & has etiam innocentibus auferendi, ac proin Jus Naturale tantum obligat sub hac conditione, nisi Deus dederit licentiam: si itaque det licentiam, Jus Naturale non obligat, imò posita hac conditione nunquam obligavit, & sic nunquam existit. In dominio autem & potestate Dei non est permittere idolatriam, blasphemiam, odium Dei &c. & ideo materia horum actuum nunquam potest ullis circumstantiis & conditionibus ita vestiri, ut fiat objectivè bona, vel saltem non mala; consequenter Jus Naturale istos actus, utpote essentialiter & semper malos, prohibens mutari aut abrogari nequit. A dominio & potestate hominis pendunt conventiones, pacta, contractus, & etiam res fortunæ &c. quamvis conventionum obligatio sit Juris Naturalis, & istud prohibeat retinere rem alienam. Nihilominus tamen possunt homines ob hoc dominium mutare materiam Juris Naturalis, vel remittendo obligationem, vel nunquam obligare incipiendo. Sic Magistratus humanus facere potest, ut Minor non obligetur contractu, ut consensus Matrimonialis clandestinus nullam pariat obligationem, ut bona fide detinens rem alienam post certum tempus fiat talis rei dominus: imò & privati homines possunt remittere debitum, injuriam &c. atque sic auferre obligationem Naturalem, nempe tollendo ejus materiam, dum cedunt jure suo.

Oppones 1. Datur Jus Naturale etiam *Permissivum*: sed ipsum est mutabile; nam Lex humana sæpe imponit obligationem in iis, quæ Jus Naturale reliquit libera, v. g. prohibendo comestionem carnis in Quadragesima. 2. Juramentum & votum obligant ad sui observationem Jure Naturali; & tamen juramentum potest relaxari, & in voto dispensari: ergo Jus Naturale est mutabile. R. ad 1. N. *Min.* quia Jus Naturale non permittit aliqua sic, ut prohibeat ea per legem Positivam vetari vel præcipi, sed tantum pro illis circumstantiis, in quibus non vetantur vel præcipiuntur per legem Positivam. Ad 2. N. *Conf.* nam solum relaxatur vel dispensatur in lege humana, quam sibi posuit ipse jurans vel vovens, & qua itante tenebatur quidem Jure Naturali servare juramentum vel votum (sicut stante qualibet lege humana iusta tenetur subditus Jure Naturali, & Divino, parere Superiori) ea tamen lege, quam aliquis sibi met posuit, cessante cessat consecutivè obligatio Juris Naturalis: hanc autem legem humanam tollere potest legitimus superior, potestate à Deo accepta: proinde si eam tollit, non tollit Jus Naturale, sed tantum illius materiam, videlicet legem humanam. Gibalin. l. c. *consecratio* 7. Fere licet facta remissione Creditoris, vel vires gerentis, debitum omne extinguatur: vel

sicut debitum cessat, si illud nomine principis, qui à principe ad id potestatem accepit, remittit Officialis, non obstante, quòd remissione non facta detur obligatio Juris Naturalis.

Jus Divinum.

Sciendum, cum Jus Positivum partiti simus in Divinum & Humanum, istud verò in Jus Gentium, Civile, & Canonicum, modò de singulis agendum esse. Jus Divinum, Positivum videlicet (nam Naturale Jus, quamvis etiam à Deo, ut Auctore Natura, cordibus nostris inscriptum sit, ordinariè non solet appellari Divinum, quamvis revera sit) vocatur illud, quod à Deo latum & promulgatum est vel per Prophetas in Antiquo Testamento, vel à Christo Deo-homine, & ab Apostolis in novo Testamento, sive dein scriptum sive traditum sit. Itaque Jus Divinum est Verbum Dei, & præcepta in utriusque Testamenti tabulis, seu sacris Scripturis, comprehensa, vel per Traditionem Divinam propagata. *Vetus Testamentum*, quod duravit usque ad Christi adventum & mortem, complectitur triplicis generis præcepta. 1. *Ceremonialia*, quæ præscribebant modos Deum colendi maxime per Sacrificia & multiplicis generis hostias. 2. *Judicialia*, quæ ordinabant regimen Politicum Reipublicæ Judaicæ, præsertim in ordine ad administrandam justitiam tam in causis Criminalibus, quam in Civilibus. Ceremonialia potissimum in *Levitico*, Judicialia verò in *Exodo* prodita sunt. 3. *Moralia*, nempe Decalogi, & similia; quamvis enim hæc sint Juris Naturalis; tamen, ut passionibus suis excæcati mortales eorum vim vivacius cognoscerent & clarius, illa specialiter etiam & exterius sensibili modo promulgare voluit Deus. *Novum Testamentum*, à Christo conditum, comprehendit potissimum præcepta de Fide, Spe, Charitate, de Sacramentis, de Sacrificio Missæ &c. quæ Apostoli ex Christi ore accepta nobis tradiderunt vel in Evangelio & per scripturas, vel ore tenus & per traditiones.

Dico 1. In Veteri quidem Testamento nullum continetur præceptum merè humanum, bene tamen aliqua in Novo. Ita communis Theologorum. Prior pars colligitur ex *Jo. c. 1. v. 17.* ubi dicitur: *Lex per Moysen data est*: ergo Moyses non conditor, sed solum promulgator fuit præceptorum Legis Antiquæ. Dein non habemus sufficiens fundamentum adstruendi præceptum merè humanum pro illis temporibus. Posterior pars probatur tum ex *Actis Apost. c. 15.* ubi ab Apostolis prohibetur esus sanguinis & suffocati; atque ex iis Epistolis S. Pauli, in quibus ait: *ego dico, non Dominus*: tum ex *Canonibus Apostolorum*, Juri Canonico insertis: ex præceptis de Jejunio Quadragesimali, de homicida & bigamo non ordinando, de die Dominica loco Sabbathi celebranda &c. cujusmodi præcepta posuerunt Apostoli, ut Prælati Ecclesiæ, uti constat ex traditione Apostolica.

Dico 2. Præcepta Ceremonialia & Judicialia Antiqui Testamenti per mortem Christi abrogata sunt, & exspirarunt. Ita omnes Catholici.